

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek školskej inšpekcie

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

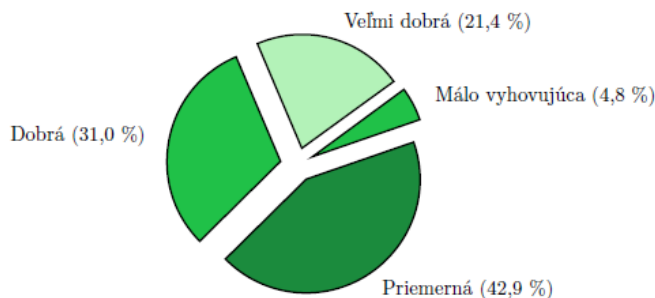
Správa

o súlade školského vzdelávacieho programu so štátnym vzdelávacím programom v strednej odbornej škole v školskom roku 2013/2014 v SR

Súlad školského vzdelávacieho programu (ďalej ŠkVP) so štátnym vzdelávacím programom (ďalej ŠVP) sa kontroloval v **18** štátnych a v **3** súkromných stredných odborných školách (ďalej SOŠ). S vyučovacím jazykom maďarským bola 1 škola, 2 mali vyučovací jazyk slovenský a maďarský.

Pre vyučované odbory bolo v 21 SOŠ vypracovaných spolu **84 ŠkVP** pre nižšie stredné odborné vzdelanie, stredné odborné vzdelanie, úplné stredné odborné vzdelanie i vyššie odborné vzdelanie. Úroveň vyhotovenia dokumentov – s výnimkou 4 – vytvárala predpoklady na realizáciu edukácie v súlade so stanovenými princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania.

Graf Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia **84 školských vzdelávacích programov**

Výrazné pozitívne zistenia

- formulovanie vlastných reálne splniteľných cieľov a zámerov výchovy a vzdelávania na základe stanovených priorít vo výchove a vzdelávaní
- určenie jednoznačných a konkrétnych pravidiel hodnotenia a klasifikácie žiakov

Výrazné negatívne zistenia

- v 54 % školských vzdelávacích programov zistené nedostatky v učebných plánoch
- v 49 % školských vzdelávacích programov zistené nedostatky vo vyhotovení učebných osnov

Štruktúra väčšiny kontrolovaných ŠkVP (80 %) akceptovala ustanovenia školského zákona i odporúčané zásady pre tvorbu programov definované v ŠVP. V niektorých sa nenachádzali všetky určené časti, prípadne vyhotovené časti obsahovali nejednoznačné a neaktuálne informácie, nedostatočne a nekonkrétne rozpracované vzhľadom na podmienky školy či príslušný odbor. Úroveň takmer štvrtiny (24 %) poznačila nízka autentickosť i prehľadnosť, neúplné identifikačné údaje, niekde uvádzanie neplatných právnych noriem či terminologické nepresnosti. Nie vždy bolo ich revidovanie riadne zaznamenané, chýbal dátum vykonaných úprav alebo aktuálne úpravy ŠVP sa do školských dokumentov nepremietli.

Na dlhoročné tradície subjektov nadväzovali stanovené **ciele a poslanie výchovy a vzdelávania**, vychádzali z analýzy potrieb a požiadaviek trhu práce, korešpondovali s cieľmi vymedzenými školským zákonom a príslušnými ŠVP. Vo vzťahu k zameraniu príslušného odboru štúdia boli splniteľné, výnimočne nezohľadňovali v plnom rozsahu reálne podmienky subjektov a ich možnosti. Dôraz sa kládol najmä na prípravu žiakov na budúce povolanie, na celoživotné vzdelávanie, na dodržiavanie etických a ľudských princípov. Prepojenie všeobecných aspektov

rozvoja osobnosti žiakov s ich odbornou prípravou a pracovným uplatnením sa na trhu práce bolo prvoradé.

V charakteristike škôl sa integrovali informácie o určení **vlastného zamerania**, postavení v regióne, aktívnej spolupráci so zamestnávateľmi a zamestnávateľskými zväzmi, spolupráci so zákonnými zástupcami žiakov. V tejto časti sa zväčša nachádzali tiež údaje o realizovaných projektoch, kontaktoch so školami v zahraničí, ponuke záujmových aktivít pre žiakov a ich zapájanie do súťaží a mimoškolských podujatí. Takmer vo všetkých programoch (80 %) boli strategické zámery ďalšieho rozvoja vymedzené na základe hodnotenia aktuálneho stavu i vypracovanej SWOT analýzy a prednostne zacielené na zvyšovanie kvalitatívnej odbornej prípravy žiakov. **Pedagogické stratégie** vo výchove a vzdelávaní boli rozpracované podrobne, v súlade s aktuálnymi trendmi. Uprednostňované variabilné formy a metódy edukácie smerovali k rozvíjaniu kľúčových, všeobecných a odborných kompetencií žiakov. Využívanie e-learningového spôsobu vyučovania odborných predmetov, zabezpečenie náležitého materiálo-technického vybavenia, posilňovanie väzieb s praxou, ale napokon i širšia ponuka výučby cudzích jazykov patrili k hlavným aspektom, prostredníctvom ktorých chceli školy vytvárať predpoklady pre zaistenie efektívneho vzdelávania. **Profil absolventa** bol zadefinovaný vo všetkých školských programoch, kľúčové a odborné kompetencie i požadované zručnosti škôl ojedinele (7 %) nekorešpondovali so ŠVP či neboli kompletne uvedené. K výrazným pozitívam v niektorých dokumentoch prináležalo podrobnejšie rozpracovanie, resp. doplnenie potrebných osobnostných predpokladov, vlastností a schopností absolventa podľa špecifik odboru. Vhodným spôsobom a v primeranom rozsahu boli zvyčajne uvedené podstatné informácie o **spôsobe a podmienkach ukončovania výchovy a vzdelávania** a rovnako informácie súvisiace s vydávaním **dokladu o získanom vzdelaní**. V niektorých ŠkVP (11 %) sa tieto údaje nenachádzali vôbec, prípadne niektoré dôležité absentovali alebo boli neaktuálne, zmätočné či protichodné. Väčšina subjektov pre jednotlivé študijné odbory vyhotovila samostatný interný dokument, ktorý upravoval podrobnosti týkajúce sa organizácie a priebehu ukončovania štúdia.

V **učebných plánoch** kontrovaných ŠkVP stanovené počty vyučovacích hodín v jednotlivých vzdelávacích oblastiach i celkový súčet za štúdium boli zväčša rešpektované. Neakceptovanie počtu hodín sa objavilo v predmetoch odborná prax, telesná a športová výchova. Vo viacerých dokumentoch absentovalo začlenenie povinných a voliteľných predmetov do vzdelávacích oblastí alebo ich zaradenie nebolo správne. Nedostatky sa prejavili aj v ich názvoch, ale i v názvoch vzdelávacích oblastí, prípadne oblast' a s ňou súvisiace predmety chýbala. Súčasťou niektorých učebných plánov škôl boli povinné predmety (ojedinele oblast'), ktoré rámcový plán ŠVP neuvádzal. Vyskytli sa i skutočnosti, že reálne vyučovaný predmet sa v pláne školského programu nenachádzal alebo predmet do plánu zaradený sa nevyučoval. Ojedinele bolo zistené, že týždenný počet hodín stanovený v učebnom pláne sa nezhodoval s celkovým počtom uvedeným v rozvrhu hodín. Všetky subjekty disponibilnými hodinami modifikovali vzdelávanie v jednotlivých odboroch štúdia predovšetkým v nadväznosti na vlastnú koncepciu výchovy a vzdelávania. Na návrh predmetových komisií a po prerokovaní v pedagogickej rade posilnili vyučovanie povinných predmetov všeobecného a odborného teoretického vzdelávania, ojedinele aj voliteľných či praktickej prípravy. Disponibilné hodiny výnimočne využili na zaradenie nového predmetu do učebného plánu. K výrazne negatívnym faktom prináležalo nevypracovanie vlastných poznámok k učebným plánom, niektoré vyhotovené neakceptovali poznámky rámcových učebných plánov ŠVP, niekde sa nachádzali i prevzaté z neplatných pedagogických dokumentov, viaceré boli neúplné a v nízkej miere definovali špecifické podmienky edukácie s akcentom na podmienky školy a výučby príslušného odboru. Úroveň niektorých bola nevyhovujúca. Prevodník na tvorbu učebných plánov tvoril súčasť prevažnej väčšiny programov. **Učebné osnovy** vyučovaných predmetov všeobecného i odborného vzdelávania charakterizovali formálne i obsahové nedostatky, ojedinele neboli vyhotovené na celé obdobie štúdia alebo neboli vyhotovené vôbec. Zväčša mali uvedenú charakteristiku a ciele predmetu, formy a metódy vyučovania rozvíjajúce príslušné

kompetencie. Boli v nich určené pedagogické stratégie, aktuálne učebné zdroje i hodnotiace kritériá. Nie vždy rozsah ich rozpracovania korešpondoval s počtom hodín, ktoré určoval konkrétny učebný plán školského programu a tiež učebné osnovy mnohých predmetov neboli výsledkom rozpracovania príslušných vzdelávacích štandardov. Viaceré mali úroveň nevyhovujúcu. Spôsob a organizácia realizácie účelových kurzov/účelových cvičení/odborných účelových kurzov boli uvedené vo väčšine ŠkVP (81 %), najčastejšie boli súčasťou poznámok k učebnému plánu školy, niekedy tvorili samostatnú časť.

Údaje o **personálnych podmienkach** s akcentom na aktuálny počet, na aktuálnu vekovú štruktúru alebo s ohľadom na skutočné deklarovanie plnenia kvalifikačných predpokladov jednotlivých pedagogických zamestnancov niektoré ŠkVP (20 %) neobsahovali. Zaznamenané informácie týkajúce sa predmetových komisií, koordinátorov, výchovného poradcu či školského psychológa často neboli revidované. Charakteristika pedagogického zboru zahŕňala i pracovné aktivity zamestnancov a prevažne tiež ich predpokladaná účasť na ďalšom vzdelávaní. Len výnimočne neboli do dokumentov začlenené časti **priestorové podmienky** a **materiálno-technické podmienky**, ale iba v malej miere ich školy špecifikovali a konkretizovali v nadväznosti na jednotlivé vyučované odbory. Opis priestorových podmienok poskytoval najmä konkrétne fakty o počte učební, účele ich využitia pre všeobecné i odborné vzdelávanie a informácie o ďalších priestorových dispozíciách. Ojedinele uvádzané skutočnosti nezodpovedali reálnemu stavu. Charakteristika materiálno-technických podmienok sa sústredila na údaje o zaistení škôl učebnými pomôckami a modernou didaktickou z hľadiska ich rozmiestenia v učebniach alebo celkového počtu. Málo výpovedný bol opis stavu materiálno-technického zabezpečenia odborného vzdelávania a prípravy žiakov. SOŠ väčšinou všeobecne deklarovali, že podmienky, ktorými disponujú, zodpovedajú požiadavkám vyučovaných odborov a umožňujú im realizovať vlastné stanovené ciele. Podrobne rozpracované vo vnútorných smerniciach a v školskom poriadku mali subjekty **podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia**, ŠkVP obsahovali len základné informácie. Vymedzené zásady smerovali k vytváraniu bezpečného prostredia, k znižovaniu rizík spojených v prvom rade s praktickou prípravou.

Požiadavky na kontinuálne vzdelávanie pedagogických zamestnancov charakterizovala rozdielna úroveň vyhotovenia. Niekde boli vedené len rámcovo bez vymedzenia interných priorít, bez analýzy reálnych a perspektívnych potrieb, chýbal časový a vecný harmonogram vzdelávania. Tematicky bolo uprednostňované vzdelávanie zamerané na inovačné prístupy vo vyučovaní, na využívanie informačno-komunikačných technológií či metodiku vyučovania jednotlivých predmetov. Dôraz sa kládol na zvyšovanie odborných spôsobilostí pedagógov.

V dokumentoch rozpracovaný **vnútorný systém kontroly a hodnotenia** žiakov korešpondoval s platnými metodickými pokynmi na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl. Stanovoval jednoznačné a objektívne pravidlá hodnotenia predmetov teoretického i praktického vzdelávania počas celého obdobia štúdia vrátane kritérií pre hodnotenie výsledkov vzdelávania na záverečnej a maturitnej skúške. Súčasťou niektorých boli tiež deklarované princípy sebahodnotenia i hodnotenie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Ojedinele sa v dokumentoch vyskytli neplatné výchovné opatrenia. Systém kontroly a hodnotenia zamestnancov definoval zásady hodnotenia, vymedzoval oblasti, metódy a formy kontroly. V 3 SOŠ konkrétne kritériá hodnotenia pedagogických zamestnancov chýbali.

Subjekty, ktoré v príslušných odboroch štúdia **vzdelávali žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami**, ponúkali v ŠkVP informácie o vytvorených príležitostiach pre ich edukáciu. Pre aktuálne vzdelávaných jednotlivcov zväčša deklarovali možnosti úpravy obsahu, foriem a metód vyučovania. Dokumentácia takmer všetkých začlenených žiakov bola kompletná, individuálne výchovno-vzdelávacie programy nemali vypracované zdravotne znevýhodnení žiaci v 3 odboroch štúdia v škole Nitrianskeho kraja. Poradenský a odborný servis zabezpečovali výchovní poradcovia, ojedinele školský psychológ či školský špeciálny pedagóg v spolupráci s centrami pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie.

Vyhotovené dokumenty (89 %) boli **prerokované** v pedagogickej rade a v rade školy, viaceré programy (31 %) neboli prerokované s fyzickými alebo právnickými osobami, pre ktoré sa žiaci pripravovali na povolanie alebo so subjektom koordinácie odborného vzdelávania a prípravy. SOŠ (94 %) ich **zverejnili** na verejne prístupnom mieste a oznam o mieste dostupnosti sa najčastejšie nachádzal na informačných paneloch vo vstupných priestoroch budov. Na webových sídlach školy prevažne umiestnili iba určité časti zo ŠkVP, ktoré aktualizovali sporadicky.

Celková úroveň spracovania školských vzdelávacích programov bola priemerná.

Záver

Všetky kontrolované subjekty pre vyučované odbory a príslušné stupne vzdelania vypracovali školské vzdelávacie programy a pri ich tvorbe prevažne rešpektovali ustanovenia školského zákona. Nie vždy do nich preniesli a zakomponovali aktuálne zmeny vykonané v štátnych vzdelávacích programoch. Väčšinu dokumentov riaditelia škôl neprerokovali so zamestnávateľmi, prípadne so stavovskými či profesijnými organizáciami, ich sprístupnenie zabezpečili. K jednoznačne silným stránkam školských programov patrilo určenie vlastných cieľov a poslania výchovy a vzdelávania pri akceptácii reálnych podmienok i možností škôl. Pokračujúcim negatívnym javom boli nedostatky zistené v učebných plánoch predovšetkým v nadväznosti na nesúlad so štátnym vzdelávacím programom a s ohľadom na absenciu vlastných poznámok, ktoré by špecifikovali a definovali podmienky edukácie konkrétneho odboru. Opätovne sa vyskytovali výrazné problémy v učebných osnovách vyučovaných predmetov všeobecného i odborného vzdelávania. Ojedinele pre niektoré predmety ich v školách nevypracovali, častejšie v nich však nebol zohľadnený rozsah, ktorý stanovil učebný plán alebo ich rozpracovanie nezodpovedalo príslušným vzdelávacím štandardom. Učebné plány a učebné osnovy, ktoré boli vyhotovené na málo vyhovujúcej či na nevyhovujúcej úrovni, žiadnym spôsobom nevytvárali predpoklady na zabezpečenie zodpovedajúcej kvality výchovno-vzdelávacieho procesu. Pretrvávajúcou slabou stránkou bola rovnako tiež nízka miera originality a autenticity základných dokumentov školy v dôsledku veľkého rozsahu úplne prevzatých (prípadne čiastočne doplnených alebo obmenených) častí a menej efektívneho využitia poznatkov učiteľov, ktorí v zmysle deklarovanej informácií škôl absolvovali vzdelávanie k ich tvorbe.

Odporúčania a podnety

Riaditeľom škôl

- venovať náležitú pozornosť kvalite vypracovania učebných plánov a učebných osnov predmetov
- zvýšiť originalitu školských vzdelávacích programov eliminovaním rozsahu prevzatých súčastí z menej aktuálneho vzorového materiálu (z roku 2008)
- využívať pri vytváraní či aktualizácii školských vzdelávacích programov skúseností učiteľov, ktorí absolvovali kontinuálne vzdelávanie k ich tvorbe

Štátnemu inštitútu odborného vzdelávania

- aktualizovať na webovom sídle metodiku tvorby školských vzdelávacích programov pre SOŠ a vzorové školské vzdelávacie programy